ROODE KRUIS.

ZEVENDE JAARVERSLAG

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ

TOT HET

VERLEENEN VAN HULP

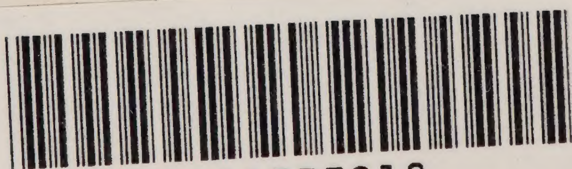
AAN

ZIEKE EN GEKWETSTE KRIJGSLIEDEN.

Over 1874.

ONDER BESCHERMING VAN

Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN.

ZEVENDE JAARVERSLAG

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ

TOT HET

VERLEENEN VAN HULP

AAN

ZIEKE EN GEWONDE KRIJGSLIEDEN,

IN TIJD VAN OORLOG.

Over 1874.

Beschermheer Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden.

Wij maken ons gereed om wederom een kort overzicht te geven van de lotgevalen van ons Comité.

In het begin van Januari ontving ons Bestuur afschrift van het Kon. besluit van 8 Januari 1874 N°. 21, waarbij de Statuten van ons Comité goedgekeurd zijn en onze vereeniging als regtspersoon erkend is.

Door onzen Secretaris was in overleg met den heer Goettsch een model voor een raderbaar op drie wielen ontworpen en door laatstgenoemden vervaardigd; dit voertuig bestemd voor lijders aan besmettelijke ziekten werd aangekocht door het Comité Nijkerk; een paar anderen werden besteld voor rekening van dorpsgemeenten.

Voorts hadden wij het genoegen te zien hoezeer men de Gauvin-raderbaren, die ons Comité gebruikt, meer en meer op prijs stelt. Zoo liet Dr. Weteling, die vroeger als officier van gezondheid die raderbaar had afgekeurd, thans stads

geneesheer geworden er voor rekening van stad en policie drie aanmaken naar ons model, ofschoon buiten ons weten. Zoo werd ons van wege het ziekenhuis een tweede raderbaar gevraagd, niettegenstaande weinig tijds geleden HH. Regenten hadden doen verklaren dat die raderbaar moest achterstaan bij anderen.

Grooter satisfactie is zeker wel niet mogelijk dan door de magt van de ervaring tegenstanders te zien veranderen in voorstanders.

Gelukkig voor de zieken die door een beter en zachter vervoer gebaat worden.

Ook aan de cholera-commissie werd op haar verzoek een raderbaar ten gebruike afgestaan.

Nadat de teekeningen en het bestek voor onze eerste barak geheel gereed gekomen waren had op 24 Januari de aanbebesteding plaats; van de tien aannemers door ons Comité uitgenoodigd, beliep de hoogste inschrijving *f* 9383, de laagste *f* 8680. Deze laatste was van den heer J. A. van Straaten, reeds aannemer van de administratiegebouwen der Amalia-stichting. Naardien hij in de bijgebouwen solied en net werk had geleverd, bovendien de duurte der materialen en de hooge werkloonen geen gegronde hoop gaven dat herbesteding meer nabij onze raming zou komen, werd besloten om voor den prijs van *f* 8680 den bouw der barak te gunnen aan den heer van Straaten.

Aan het Hoofd-Comité te 's Hage werden een exemplaar van de teekeningen en van het bestek der barak ten geschenke aangeboden en in diezelfde missive onze sympathie betuigd met het door voornoemd collegie schenken eener som van *f* 10.000 uit de algemeene kas, ten behoeve onzer strijders in Atjeh.

Een vleijend en voor onzen arbeid aanmoedigend schrijven gewerd ons tot antwoord daarop van het Hoofd-Comitté.

Aan den gecommitteerde uit het collegie van Burgemeester en Wethouders dezer gemeente Mr. Roijaards werden terzelfder tijd de conceptvoorwaarden medegedeeld, waarop ons Bestuur de Barak der Amalia-stichting meende te kunnen in gebruik geven voor de opname van lijders aan besmettelijke ziekten.

Bij cirkulaire van 10 Februari gaf het Hoofd-Comité kennis dat ingevolge besluit der Algemeene Vergadering van September 1873, de goederen uit het centraal-magazijn te 's Hage onder de Comité's zullen worden verdeeld; ons werd verzocht op te geven wat ons Bestuur voor het Comité zou wenschen te ontvangen.

Deze mededeeling gaf aanleiding dat onzerzijds een lange lijst van goederen werd aangevraagd. Van wege het Comité van het Roode Kruis te Carthagena in Spanje werd officieel de geldelijke hulp van het onze ingeroepen voor de vele gewonden en hulpbehoevenden, slagtoffers van een beleg van zes maanden en een wreed bombardement van zeven en veertig dagen.

Onze kas was ledig. Wij wendden ons tot het Hoofd-Comité te 's Hage dat deze aanvrage terstond in ernstige overweging nam. Het resultaat van zijne overwegingen luidde dat het de aandacht van het Hoofd-Comité niet kon ontgaan, dat hier hulp wordt gevraagd niet voor een of meer oorlogvoerende natiën, maar voor zieken en gewonden in en tengevolge van een binnenlandschen strijd. Dat alzoo met het oog op den aard der instelling van het Roode Kruis in het algemeen, en op het voorschrift in Art. 1 der Statuten van de Nederlandsche Vereeniging in het bijzonder, aan het Hoofd-Comité niet geoorloofd voorkomt over de middelen van onze Vereeniging van het Roode Kruis tot zoodanig einde te beschikken. Ons Bestuur was van meening dat het met hoeveel leedwezen ook, zich bij het gevoelen van het Hoofd-Comité moest nederleggen. Onze kas veroorloofde geen bijstand. Wij zouden enkel als particulieren geldelijke bijdragen kunnen zenden.

In een onderhoud van voorzitter en secretaris van het Hoofd-Comité te 's Hage op 10 Maart met den secretaris van ons Comité (onze voorzitter werd door bezigheden verhinderd, aan die conferentie, door ons verzocht, deel te nemen) werd onder meer ook de Spaansche aangelegenheid behandeld, maar met geen beter gevolg.

Ter zelfder tijd ongeveer werd de akte van schenking door de Ridderlijke Duitsche orde, balije van Utrecht voor den notaris Borret en getuigen gepasseerd van het stuk land aan ons Comité geschonken, om daarop de Amalia-stichting te bouwen.

In Maart ontvingen wij van het Hoofd-Comité bijkans al de voorwerpen, die wij bij de opruiming van het centraal magazijn te 's Hage hadden aangevraagd, eene zeer belangrijke aanwinst voor ons magazijn.

De Algemeene Vergadering van 10 April keurde de rekening en verantwoording en het jaarverslag over 1873 goed en dechargeerde penningmeester en secretaris met dankzegging voor hunne goede zorgen; voorts werden daarin de HH. Baron van Heemstra, Bervoets, Borret, van Deventer periodiek-aftredende bestuursleden en de HH. Schubart, Templeman van der Hoeven, Borret en Baron van Heemstra als voorzitter, secretaris, penningmeester en onder-voorzitter herkozen.

Een der laatste dagen van April werden in eene conferentie met den heer wethouder Roijaards besprekingen gevoerd over den afstand aan het gemeentebestuur van eenige lokalen der stichting, wanneer dit collegie zou wenschen over te gaan tot het in gebruiknemen der barak. In 1873 was slechts sprake geweest van deze laatste; het scheen echter, dat om voldoende in de voeding en bewassching der lijders te kunnen voorzien, de lokalen der stichting tot dat doel ingericht, mede zouden moeten worden in gebruik genomen.

Natuurlijk zoude zoodanige omstandigheid van invloed moe-

ten wezen op het bedrag, dat onzerzijds zou gevraagd worden als vergoeding voor het gebruik der lokalen.

De conferentie had dit resultaat, dat eenige punten konden vastgesteld worden, waaromtrent wij het met den heer wethouder waren eens geworden, andere punten vorderden nog nader overleg.

In de eerste dagen van Mei was het gedrukte jaarverslag toegezonden aan Z. K. H. onzen Beschermheer, aan al de leden van het vorstelijk huis, het Hoofd-Comité, de Zuster-Comité's, aan onze leden en eenige corporaties. In ruil voor het onze ontvingen wij ook weder dat van den Landes-Hilfsverein (Hoofdbestuur van het Roode Kruis) in het Groothertogdom Baden.

Intusschen waren, zoodra jaargetijde en weder dit veroorloofden, door den aannemer de werkzaamheden aan de Amalia stichting voortgezet, en gaandeweg verrees het hoofdgebouw tusschen de reeds opgetrokken nevengebouwen en daarachter de eerste barak. Door over het algemeen goed weder en een droogen zomer begunstigd, vorderden de werkzaamheden wel, maar niet zoo spoedig als wij gewenscht en verwacht hadden.

Op 3 Augustus behaagde het onzen vorstelijken Beschermheer, prins Hendrik der Nederlanden, een bezoek te brengen op het terrein der stichting. Door de bestuursleden, voor zoover die in de stad waren en tegenwoordig konden zijn, ontvangen, bezichtigde Z. K. H., vergezeld van Hoogstdeszelfs Hofmaarschalk Baron Taets van Amerongen en Adjudant van dienst, Kolonel Artzenius, de gebouwen en de barak, waarin de ventilatiekokers en zestien kribben waren opgesteld. Z. K. H. geliefde zijne goedkeuring en tevredenheid uit te spreken over de werken voor zoo ver die voltooid waren en deed den Architekt eenige vragen omtrent de constructie der barak, die van groote belangstelling getuigden.

Aan Z. K. H. werd daarna ten stadhuize door het gemeentebestuur een collation aangeboden, waartoe ook de Regenten der Amalia-stichting waren uitgenoodigd.

Bij circulaire van 30 Juni waren aan de Comités medegedeeld de besluiten van het Hoofdcomité op de voorstellen en wenschen der speciale vergadering van 16 September 1873. Zij behelsden:

1. dat de arbeid der Commissie voor de modellen-verzameling met de besluiten van het Hoofdcomité zal worden afgedrukt in de handelingen der Vereeniging deel IV;

2. dat de aanbouw der door de modellen-commissie ontworpen barak twee hoofdbezwaren oplevert, de kostbaarheid en de moeijelijke verplaatsbaarheid, waarom het Hoofdcomité vooralsnog meent niet tot den bouw te moeten overgaan;

3. dat het Hoofdcomité de Comités uitnoodigt in hunne jaarverslagen mededeeling te doen van die voorwerpen of goederen, dienstig voor het Roode Kruis, die in hunne woonplaats en omgeving het goedkoopst zijn te verkrijgen;

4. dat het Hoofdcomité met den Minister van oorlog in overleg zal treden ten aanzien der gepaspoorteerde hospitaalsoldaten met de bedoeling om te trachten hen aan het Roode Kruis te verbinden;

5. dat het Hoofdcomité de bezwaren inziende, om zelf een georganiseerd magazijn in te rigten den ganschen nog aanwezigen voorraad onder de Comités heeft verdeeld;

6. dat voortaan het Hoofd-Comité bij tijds voorstellen zal doen voor de jaarlijks te houden speciale vergaderingen en de Comités zal uitnoodigen desgelijks te handelen.

Naardien alzoo de Comités waren geregtigd en bij missive

van 1 Juli werden uitgenoodigd, voorstellen in te zenden ter behandeling in de speciale vergadering van October 1874, wilde ons Bestuur deze gelegenheid niet laten voorbij gaan om stappen te doen ten einde tot eene regeling te komen van aangelegenheden, die in onze Nederlandsche Vereeniging nog regeling behoeven.

Het Bestuur van ons Comité, dat sedert lang de overtuiging is toegedaan, dat, zal onze Vereeniging in een oorlog van Nederland zelf, krachtig handelend optreden, zij verband moet houden met den militair-geneeskundigen dienst, vond een ongezochte aanleiding in het debat van de speciale vergadering van September 1873, betreffende de hulp door onze Vereeniging te verleenen op het slagveld en een ruime stof in de litteratuur over dit aangelegen onderwerp, hoofdzakelijk bij onze Duitsche naburen, om zijne overwegingen mede te deelen en te doen volgen door een voorstel, dat den werkkring omschrijft van de Vereeniging, naar aansluiting streeft aan den militair-geneeskundigen dienst en noodigt tot voorbereiding voor het opmaken van een plan van mobilisatie van de Vereeniging in overleg met de militaire autoriteit.

Bij circulaire van 11 Augustus, N°. 546 (zie bijlage A) werd van een en ander mededeeling gedaan aan het Hoofd-Comité en aan de besturen der Comités, ter behandeling in de October-vergadering.

Op de noordkust van Sumatra bleef de oorlog voortwoeden, het vuur des vijand maar meer nog ziekte bragt vele van onze krijgslieden in de hospitalen. Wat een tijdkorting, wat een afleiding en veraangenaming, wat een troost, wat kracht om te leven en te kunnen sterven kon men die dapperen brengen door geschikte leetuur. In dien geest werd door ons Bestuur een oproeping gedaan in het Utrechtsch Dagblad; wij vroegen om ons te willen toezenden lectuur, die men zelf zou willen lezen in tijd van ziekte en leed en ellende. Aan onze

bede werd dadelijk en van alle kanten gevolg gegeven, ook door het Comité Wageningen. Sucsessievelijk werden zes kisten met boeken omstreeks 1200 banden toegezonden aan het Hoofd-Comité dat op zich had genomen voor verdere zending naar Indie te zorgen. Een kort maar hartelijk woord van dank aan zoo velen die onze arme broeders in Indie mede hielpen verkwikken, worde hier gesproken.

De mededeelingen uit Indië omtrent den arbeid van het Roode Kruis ons door het Hoofd-Comité toegezonden, bevatten wederom de meest treffende bewijzen van sympathie bij Inlanders, Europeanen en andere volksgenooten met de schoone instelling en getuigen hoe uitgebreid en veel omvattend de hulp is die daar aan onze zieke en gewonde krijgslieden wordt verleend.

't Is wel een der, zoo niet de eenige lichtzijde in dien droevigen krijg dat de stroom der barmhartige menschenliefde bij blanken en niet blanken zoo mild vloeit

In détails te treden zou de grenzen aan dit verslag gesteld bovenmatig uitzetten. Wij verwijzen daarom naar de uitgaven „Verslag der verrigtingen van het Centraal Comité in Nederlandsch Indie van de Nederlandsche Vereeniging onder het Roode Kruis loopende van 8 October 1870 tot ultimo Februari 1874, twee deelen en naar de allengs gepubliceerde 10 circulaires uit Indie, die te zamen met andere een derde deel zullen vormen.

Met het Hoofd-Comité in het Groothertogdom Baden blijven wij steeds in aangename verbinding. In den loop van het jaar zond het ons Bestuur twee exemplaren van zijn verslag over 1873 en van den catalogus zijner bibliotheek, bevattende 1013 boekwerken, verder het verzoek om ook verder te mogen ontvangen de berichten en schriften van ons Comité uitgaande, gelijk wij gewoon zijn. Wij stellen hoogen prijs op internationale relaties vooral met Duitsche Vereenigingen,

waar krachtig wordt gearbeid en waaruit voor de onze wat te leeren valt.

Twee andere geschenken „Het Roode Kruis op de wereldtentoonstelling te Weenen in 1873, verslag door Dr. M. W. C. Gori," en „Verslag over den militair-geneeskundigen cursus bij het Kon. Saksisch Saniteits-Corps gedurende den winter 1873/74 te Dresden door Dr. A. E. Post" eerstgenoemde werk van wege het Hoofd-Comité, het tweede van den schrijver, zijn een aanwinst voor onze bibliotheek en vermelden een aantal gewigtige zaken, die de aandacht verdienen in hooge mate van de voorstanders van het Roode Kruis.

Meer dan eenmaal was ons gebleken van den wensch van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden dat ook anderen en daaronder in de eerste plaats het Hoofd-Comité onzer Vereeniging een stoffelijk bewijs mogten geven van belangstelling in de Amalia-stichting. Dewijl het Hoofd-Comité kennis droeg van dien wensch van Z. K. H. en omtrent de plannen voldoende was ingelicht, waaromtrent het in menige missive zijne belangstelling had betuigd, waren wij verwonderd dat het Hoofd-Comité eene aanvrage om eene bijdrage uit de algemeene kas voor de Amalia-stichting, van de hand wees. Zekerlijk de oorlog tegen Atjeh vordert zeer veel geldelijke hulp en wij zullen het allerminst wraken dat men derwaarts met milde hand bijdragen in geld zendt, maar men had niettemin toch ook wel kunnen gevolg geven aan den wensch van Z. K. H. Prins Hendrik en aan onze aanvrage.

Wij moesten ons dus blijven tevreden stellen met zedelijken steun van die zijde.

Dat men echter aan Utrecht heeft geweigerd wat men aan andere Comités heeft vergund, dat heeft ons zeer gedaan; wij vroegen ten einde het van den oorlog 1870/71 af bestaand te kort in de kas van ons Comité te boven te komen, dat het Hoofd-Comité ons voor één jaar zou vrijstellen van

het storten in de algemeene kas van $\frac{1}{4}$ de der contributies die wij innen, circa *f* 120. Aan andere Comités is die vrijstelling verleend, aan het onze wordt zij onthouden.

De speciale vergadering van afgevaardigden der Comités met de leden van het dagelijksch bestuur van het Hoofd-Comité had plaats op 15 October. Tegenwoordig waren 13 afgevaardigden, vijf leden van het Hoofd-Comité en het eerelid Luitenant-Generaal Knoop.

Nadat de voorzitter op een vraag van den afgevaardigde uit 's Hage had medegedeeld dat de militaire autoriteiten door den minister van oorlog zijn aangeschreven te berigten waarheen gepasporteerde hospitaalsoldaten zich hebben begeven ter informatie van het Hoofd-Comité, wordt het voorstel van het Utrechtsche Comité aan de orde gesteld.

Onze afgevaardigde Dr. P. Templeman van der Hoeven hield daarop tot toelichting de volgende rede (zie bijlage B) die tot een belangrijk debat aanleiding gaf, en waaruit bleek dat zoowel de aanwezige leden van het Hoofd-Comité als de afgevaardigden het belangrijk voorstel met sympathie ontvingen, ook al waren er die zich niet konden vereenigen met of zich hun oordeel wilden voorbehouden over de motieven daartoe.

Het verdient opmerking dat afgevaardigden waaronder gewezen officieren van gezondheid eene aansluiting in vredestijd aan de militaire autoriteiten afraadden en er op wezen dat de geneeskundige dienst niet mag steunen bij zijne voorbereiding ten oorlog op het Roode Kruis.

Wij zijn het daarmede ganschelijk eens, dat moet worden vermeden maar voegen er bij dat dit noch in de woorden noch in den geest ligt van het Utrechtsche voorstel.

Nadat nog de heer Polak-Daniels voorgesteld had dat alleen over de punten a en b zou worden gestemd, werden zij met algemeene stemmen aangenomen.

Een door Dr. Gori incidenteel gedaan voorstel kon niet in discussie noch in stemming gebragt worden omdat het niet vooraf was ingediend.

Voorts werd in discussie gebragt een door het Comité den Helder ingediend voorstel om „den arbeid der Commissie voor de modellen-verzameling in zijn geheel en afzonderlijk te doen drukken, opdat de Comités daarvan kennis zouden kunnen nemen."

Wij deelden op bladz. 6 het besluit van het Hoofd-Comité mede luidende dat die arbeid, wat den zakelijken inhoud betreft, in het vierde deel der handelingen zal worden afgedrukt.

Den Helder vond dat dit wat lang zou duren, het zou dan wel 1876 worden en deed daarom het voorstel om die arbeid nu reeds en wel afzonderlijk te doen drukken en voor de Comités beschikbaar te stellen.

Naardien de onkosten daarvoor slechts *f* 350 zullen beloopen werd het voorstel den Helder met algemeene stemmen aangenomen.

Ten slotte werden nog een paar punten besproken betreffende het zenden van voorwerpen naar Atjeh en de weigering van het Hoofd-Comité om hulp te verleenen in den Spaanschen burgeroorlog waaromtrent men het vrij wel eens was.

Van de beraadslagingen dezer vergadering waarin een goede toon heerschte en die met welwillendheid werd geleid, is mededeeling gedaan aan het Hoofd-Comité dat binnen kort zijne beslissing op de voorstellen zal mededeelen. Wij hopen dat het blijken zal dat deze bijeenkomst de Nederlandsche Vereeniging een groote schrede verder heeft gebragt op den weg van voorbereiding.

In eene daartoe belegde vergadering van leden van ons Comité op 6 November had de heer Ingenieur Kromhout majoor-kommandant van het bataillon mineurs de goedheid aan een aantal leden waaronder vele dames en officieren van gezondheid het door ZHEdGestr. uitgevonden model eener vliegende ambulance voor 12 zieken op $^1/_{10}$ de der grootte te verklaren en uiteen te zetten.

Bedriegen wij ons niet dan moet eene vliegende ambulance zal zij aan de haar te stellen eischen voldoen, bezitten eene ligt verplaatsbare tegen weer en wind beschuttende schuilplaats voor zieken en gewonden, een aantal veldbedden met toebehooren, verband- en geneesmiddelen en instrumenten, eindelijk de geschiktheid om te worden opgeborgen in een zoo klein mogelijk getal voertuigen.

Het komt ons voor dat op verrassende en vernuftige wijze aan bovengestelde eischen door den heer majoor is voldaan.

De ambulance bestaat in een groote vierkante dubbele tent en bezit 12 kribben met toebehooren voorts verband- en verpleegmiddelen, instrumenten, badkuip en inodore. Dit alles wordt opgeborgen in een groote wagen, met een spoor ter wijdte van de gewone legertrein-wagens, die tevens het noodige hulppersoneel vervoert en getrokken wordt door vier paarden.

Wel is waar berust ons gunstig oordeel slechts op een model, maar wij twijfelen niet of de ambulance, mogt het wezen door de zorgen van het Hoofd-Comité vervaardigd, zal volkomen voldoen.

Gaarne wenschen wij reeds nu den heer majoor geluk met zijne uitvinding.

Van onze bevinding rapporteerden wij aan het Hoofd-Comité. Wij hopen dat aan deze uitvinding de noodige aandacht zal worden geschonken, omdat, zijn wij wel ingelicht, bij ons leger ambulances ten eenenmale ontbreken.

Intusschen was in den loop van den zomer de eerste

barak van de Amalia-stichting geheel gereed gekomen en wij mogen er bijvoegen tot onze groote voldoening opgeleverd; met haar ruim 45 kubiek meter lucht per bed en een volkomen voldoend systeem van verwarming en ventilatie, biedt zij ruimte aan voor zestien zieken en twee verplegers. De privaten zijn volgens het tonnenstelsel ingerigt; in de keuken zal een petroleum- of gaskookfornuisje geplaatst worden.

De beide nevengebouwen voor de administratie zijn mede opgeleverd. In de groote keuken kan voor 200 man tegelijk worden gekookt, ook het waschhuis is naar dien eisch ingerigt.

Het hoofdadministratie-gebouw is mede zijne voltooijing genaderd, maar het afverwen, behangen, het leggen van den vloer in de vestibule en andere zaken betrekking hebbende op de geheele aflevering, zijn tot het volgend voorjaar moeten worden uitgesteld.

Als wij eene aanmerking te maken hebben, betreft zij niet de netheid, soliditeit en geacheveerdheid der aan de Amalia-stichting uitgevoerde werken; daarvoor komt alle eer toe aan den aannemer, maar er is niet met den gewenschten spoed gewerkt, zoodat in plaats van 1 October zelfs in December het hoofdgebouw geenszins voltooid was, gelijk in het bestek was bepaald. De gebouwen zullen alsnu den winter in dezen staat blijven en eerst in het volgend voorjaar opgeleverd kunnen worden.

Het kwam ons onraadzaam voor om de Amalia-stichting, alwaar nu niet geregeld zou worden gearbeid, onbewoond te laten staan en onafhankelijk van de overbrenging derwaarts van ons materiëel, was het wenschelijk nu reeds een concierge aan te stellen.

Wij mogen zeggen in deze gelukkig te zijn geslaagd; omtrent den heer Lintveld, brigadier-majoor der rijksveldwacht, en zijne vrouw hadden wij zeer gunstige infor-

matiën bekomen en het Bestuur besloot dan ook, aan dat echtpaar de betrekking van concierge der Amalia-stichting te vergeven. In de eerste dagen van December betrokken zij de woning, nadat hun de instructie, volgens welke zij zich hebben te gedragen, was bekend gemaakt. Wij hebben reden van tevredenheid over hunne zorg en hun beleid.

Door de te late oplevering van het hoofdgebouw, mede veroorzaakt door het te laat aanvangen met het stukadoorswerk, waren de lokalen waar ons materiëel zal worden geplaatst, te vochtig om dat derwaarts te kunnen vervoeren en wij zagen ons genoodzaakt alles nog te laten in het gebouw met het ijzeren hek, waar het door welwillende beschikking van het gemeente-bestuur nog mag vertoeven totdat de Amalia-stichting het kan ontvangen.

In de huishoudelijke regeling van het Bestuur werd deze verandering aangebragt; op voordragt van het tot nu toe bestaande Collegie van Regenten der Amalia-stichting werd besloten het beheer en bestuur te stellen in handen van het Bestuur van het Comité, waaruit het gekozen was. Het Collegie van Regenten, dat zijne taak als Commissie tot den bouw had opgevat, had gemeend nu alle verdere regeling voldoende voorbereid was te kunnen en te moeten defungeeren.

Tot ons leedwezen zag de heer van Deventer, gepens. luit.-kolonel van het Indische leger, zich genoodzaakt zijne demissie te nemen als lid van het Bestuur.

Wij zijn ons gewezen medelid erkentelijk voor wat door ZHEdGestr. is verrigt voor het Roode Kruis.

Eenige geschenken, eene keurig bewerkte deken van eene jonkvrouwelijke hand die meer dan eenmaal hare door ons zeer gewaardeerde belangstelling in ons Comité en zijn arbeid toonde, een in geld, vier fotografische afdrukken van de vliegende ambulance van den heer majoor Kromhout en een boekwerk in de Spaansche taal, Anales de la Cruz Roja door

Dr. S. G. Enrich, van wege het Hoofd-Comité verheugden ons nog in de laatste dagen van het jaar, die zich ook kenmerkten door het verlies van twee mannen, aan wie de Nederlandsche Vereeniging van het Roode Kruis verpligting heeft.

Dr. J. Bosscha had reeds eerder om redenen van gezondheid eervol ontslag gevraagd en bekomen als president van het Hoofd-Comité en genoot als Eerelid der Vereeniging reeds eervolle rust. Dr. J. J. Sas maakte nog deel uit van het Hoofd-Comité en was een ijverig lid van de Commissie van dagelijksch bestuur. In hem verliest het Hoofd-Comité een van zijne vier geneeskundige leden.

Met het door den heer Elsen genomen ontslag zijn thans reeds zes plaatsen ledig in den kring van het Hoofd-Comité, zooals die door Z. M. den Koning was gevormd.

Het nader overleg met den heer wethouder van openbare werken omtrent de voorwaarden waarop het gemeentebestuur behalve over de barak over lokalen zal kunnen beschikken ter verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten in de Amalia-stichting, kon eerst vrij laat in dit jaar plaats hebben en werd gesloten door eene definitieve indiening, in November, bij den heer wethouder van onze voorwaarden, waarop wij de beslissing van de gemeente autoriteit te gemoet zien.

En hiermede zijn wij weder aan het eind onzer aangename taak als verslaggever. Wij hebben naar ons beste weten getrouw de geschiedenis te boek gesteld, aan anderen de beoordeeling of door ons Comité weder een steen is aangebragt aan het groote werk van voorbereiding tot het verleenen van hulp.

Dankbaarheid bezielt ons jegens onzen vorstelijken Beschermheer, onzen geliefden Prins Hendrik der Nederlanden, jegens de edele ridders der Utrechtsche balije van de Duitsche Orde, jegens allen die ons in staat stelden door hunne bij-

dragen te doen wat dit jaar verrigt werd. Door den dood en door bedanken zijn ons leden ontvallen; hun getal bedraagt 174. Wij hopen in een volgenden jaarkring hunne plaatsen te zien innemen door anderen, want onze boekerij, ook dit jaar door geschenken verrijkt, en ons kostbaar materiëel moet worden onderhouden en nagezien, vermeerderd en verbeterd naar de eischen van den tijd; het Utrechtsche Comité heeft een goede reputatie, wij zeggen het met innige erkentelijkheid. Aan ons allen voorstanders hier ter stede van het Roode Kruis, leden en Bestuur om dien goeden naam te handhaven, om te zorgen dat wij gereed zijn voor den dag des kwaads.

UTRECHT, Maart 1875.

P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN.

Aldus vastgesteld in de Bestuurs- en Algemeene Vergaderingen van 9 April en 23 April 1875.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité,

J. W. SCHUBART,
Voorzitter.

Dr. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,
Secretaris.

BIJLAGEN.

A. Circulaire aan het Hoofd-Comité en de Besturen der Comités van het Roode Kruis, bevattende considerans en voorstellen voor de vergadering van 15 October 1874.

B. Rede uitgesproken als memorie van toelichting tot bovengenoemd voorstel.

C. Catalogus (tweede stuk) der bibliotheek van het Utrechtsche Comité van af 3 Januari 1874—1875.

D. Rekening en verantwoording over het jaar 1874.

Bijlage A.

CIRCULAIRE.

SECRETARIAAT.
No. 546.

UTRECHT, 11 Augustus 1874.

Aan het Hoofd-Comité en de Besturen der Comité's van het Roode Kruis.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité,

overtuigd, dat de vermindering van het lijden van zieke en gewonde krijgslieden ten grondslag heeft gelegen aan de beraadslagingen tot het vaststellen der Conventie van Genève en dat ontegenzeggelijk allereerst daartoe behoort het wegvoeren der gekwetsten en zieken van het slagveld;

gedachtig dat de Conferentie te Berlijn in 1869 gehouden, als hare meening heeft uitgesproken;

dat op het oorlogsveld de militair-geneeskundige dienst behoort te worden ondersteund: 1°. op het slagveld na den strijd; 2°. bij het vervoer der gewonden en zieken; 3°. in de hospitalen;

dat zonder vermeerdering, reeds in tijd van vrede, van het aantal verplegers en verpleegsters, de vereenigingen in tijd van oorlog haar pligt niet naar behooren kunnen vervullen;

dat de zelfstandige vorming van verpleegsters behoort tot haar taak;

dat organisatie en uitrusting van een korps flinke en handige verplegers mede bevorderlijk is tot haar doel;

dat de vereenigingen, met het oog op hare oorlogs-werkzaamheid, een bepaald tot in bijzonderheden tredend plan reeds in vredestijd opmaken;

dat tot een vruchtbaar hulpverleenen in tijd van oorlog een overleg met de militaire autoriteit reeds in vredestijd noodzakelijk is;

vertrouwende, dat de Nederlandsche Vereeniging bovenstaande meeningen aanmerkt als te behooren tot die welke ook zij omhelsd heeft en dat de Nederlandsche Regering mede daaraan hare adhaesie niet heeft onthouden, blijkens de houding ten aanzien dier meeningen, aangenomen door de HH. Afgevaardigden Dr. J. Bosscha van de Nederlandsche Vereenigiug en Jhr. van Karnebeek, vice-admiraal, en van der Star, majoor, van de Nederlandsche Regering;

spreekt den wensch uit, dat aan de Speciale Vergadering van 1874 zal kunnen worden vergund en dat zij bereid zal worden bevonden als haar gevoelen uit te spreken:

1°. dat de vrijwillige hulp der Nederlandsche Vereeniging in tijd van oorlog werkzaam mag, kan en wil zijn op het oorlogsveld;

2°. dat maatregelen behooren te worden getroffen, waardoor die vrijwillige hulp op het oorlogsveld zoo veel mogelijk krachtdadig werkzaam zij;

3°. dat, zal de vrijwillige hulp alzoo werkzaam zijn, zij zich zonder uitzondering behoort aan te sluiten aan den geneeskundigen dienst van het leger te velde;

4°. dat deze aansluiting bestaat in: een zich geheel voegen naar de behoeften en eischen van den geneeskundigen dienst van het leger te velde; een zich stellen onder zijne militaire organisatie en discipline; een zich ondergeschikt maken aan de bevelen van den aanvoerder van dat leger;

en heeft op grond van genoemde overwegingen en overeenkomstig het doel van het zamenzijn der Speciale Vergadering „beraadslagen over de meest doelmatige middelen van voorbereiding voor den tijd van oorlog", **de Eer de Verga-**

dering uit te noodigen, aan het Hoofd-Comité der Nederlandsche Vereeniging te willen verzoeken:

a. voorbereidingen te treffen tot het opmaken van plannen voor de mobilisatie der Vereeniging in overleg met de militaire autoriteiten, ten einde eene gewenschte en zegenrijke zamenwerking mogelijk te maken tusschen den militair-geneeskundigen dienst en de Vereeniging;

b. van die plannen, voor zooveel oirbaar en mogelijk, in tijds mededeeling te doen aan de Comité's, opdat deze zich vooraf gereed maken tot de gewichtige taak, die hun eventuëel zal worden opgedragen.

Namens het Bestuur van het Utrechtsche Comité, onder bescherming van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden,

J. W. Schubart, *Voorzitter.*
P. Templeman van der Hoeven, *Secretaris.*

Bijlage B.

Mijnheer de Voorzitter!

Ik geloof, dat het niet noodig wezen zal, op zeer uitvoerige wijze toe te lichten het voorstel dat het Utrechtsche comité de eer heeft te doen. Het is, gelijk duidelijk blijkt, gedaan met het oog op de omstandigheid dat Nederland zelf oorlog te voeren heeft en het is misschien niet overbodig op te merken, dat het zich aansluit aan het debat, dat in de speciale vergadering van 1873 gevoerd werd, over de hulp door het Roode Kruis te verleenen in de eerste linie, die door een hooggeplaatst deskundige daar ter plaatse zeer welkom geoordeeld werd.

Gelijk reeds in den considerans van ons voorstel gezegd wordt en gelijk aan allen hier ter vergadering bekend is, zijn de ellende die op het slagveld geleden wordt en de wensch om die zooveel mogelijk te verminderen, kan het zijn weg te nemen, de motieven geweest die aanleiding hebben gegeven tot de conventie van Genève, en als consequentie daarvan, is aan de vereenigingen, die zich ten doel stellen „hulp te verleenen aan den zieken en gewonden krijgsman in tijd van oorlog", de plicht voorgeschreven om met alle haar ten dienste staande middelen te streven naar het bereiken van dat doel.

Verder hebben de afgevaardigden, naar de Roode-Kruis-conferentie, te Berlijn in 1869 gehouden, als hunne meening uitgesproken, dat onder meer, zes onderwerpen achtereenvolgens in den considerans vermeld, behooren te worden in het oog gehouden, onderwerpen van niet te miskennen gewicht voor iedere vereeniging en nog te meer na den Fransch-Duitschen oorlog.

Wij bewegen ons hier op het gebied der historie, der feiten, en vermelden alleenlijk dat, wat toen als noodzakelijk werd geroemd, ook van toepassing zou behooren te worden gemaakt op onze Nederlandsche vereeniging.

Hulp te verleenen is onze dure plicht als leden dezer vereeniging, maar waar en hoe zal die hulp worden aangebracht?

Natuurlijkerwijze liefst daar, waar zij allereerst en allermeest noodig is, daar waar de nood het hoogst is, waar het geldt menschenlevens te redden, die zonder hulp onherstelbaar verloren gaan.

Dat is, op de wijze van Henri Dunant opzoeken, verbinden, laven, vervoeren van de gewonden van het slagveld, hen verplegen in de hospitalen.

Bij die taak, die moeielijke, ernstige taak ontmoet de vrijwillige hulp van het Roode Kruis de mannen, die van staatswege tot hetzelfde doel zijn aangewezen, de militaire geneesheeren en saniteits-soldaten.

Waar de ervaring uitspraak heeft gedaan, waar de feiten het getuigen en de verklaringen van alle militaire artsen overeenstemmen in de opmerking, dat overal en ten allen tijde, menigwerf ook in den oorlog van 1870/71, de eerste hulp na den slag is te kort geschoten, om, in voor het leven der gewonden voldoend korten tijd de gekwetsten op te zoeken, te verbinden, te laven en met omzichtigheid te vervoeren, daar zou het eene ongeoorloofde pretentie moeten heeten, te willen beweren dat de hulp van onze Nederlandsche officieren van gezondheid en saniteits-soldaten, hoe bekwaam, ijverig en gedevoueerd wij ons hen ook voorstellen, hunne hulp dan op een gegeven oogenblik te verleenen, voldoende zou kunnen wezen en zou kunnen voorzien in alles. Wij mogen de oogen niet sluiten voor het historisch feit, dat voldoende is gestaafd; wij nemen het onvoorwaardelijk aan en vervolgen onze schets.

De vrijwillige hulp dan ontmoet op het slagveld *na* den strijd den militair geneeskundigen dienst.

De laatste staat onder de bevelen van een militairen chef, misschien wel van den legeraanvoerder zelf, die in de nabijheid van het slagveld of ter plaatste tegenwoordig is.

Maar onder wiens bevelen staat de vrijwillige hulp?

Wij nemen aan onder een bekwaam, energiek, gedevouëerd gedelegeerde van het Hoofd-comité.

Ontbreken hem deze eigenschappen, dan is hij gewis niet de rechte man op de rechte plaats; bezit de gedelegeerde die daarentegen, dan is het genoegzaam onvermijdelijk, dat de twee machthebbenden met elkander in botsing geraken, naardien de militaire chef allereerst op militaire beschikkingen bedacht is, de gedelegeerde zich alleen om de gekwetsten bekommert.

Alzoo twee masten op een schip, twee mannen met de beste bedoelingen bezield, van welke ieder op een bijzonder standpunt staande, voor de sfeer zijner plichten optreedt.

Een hunner zal moeten toegeven en dat zal wezen de gedelegeerde, omdat hij niet de sterkste is; dien ten gevolge wordt de vrijwillige hulp in hare bewegingen belemmerd, of wel verlamd.

Zoodanig conflict in die omstandigheden is allernoodlottigst voor de gewonden en behoort te worden vermeden.

Gelukkig! dat kan worden verhoed door in de hand van hem die de militaire bevelen heeft te geven, ook te leggen de directie van de vrijwillige hulp.

De militaire chef alleen, maar hij ook volkomen, kan in de verschillende disposities die hij treft, de rechte plaats aanwijzen voor de vrijwillige hulp en hij zal daartoe bereid zijn als hem de volle verantwoordelijkheid er van is opgedragen.

Op deze wijze zal de vrijwillige hulp geen belemmering zijn van de militaire eischen, en naarmate er minder schijn

kan bestaan van aanmatiging en inmenging in het oog van den militairen chef, naar diezelfde mate zal zij te meer gezegend kunnen optreden; van rivaliteit in de minder edele opvatting van dat woord, die in den Fransch-Duitschen oorlog somtijds aan het licht kwam, geen sprake meer; alleen wedijver om het meest zijn plicht te betrachten tusschen de vrijwillige hulp en de officieele.

Daarom aansluiting van de vrijwillige hulp aan den geneeskundigen dienst van het leger te velde en naardien het gebleken is, dat zij noch zelfstandig noch zelve bevelend kan optreden, worde die aansluiting een zich voegen naar de behoeften en eischen van den geneeskundigen dienst te velde, een zich stellen onder militaire organisatie en discipline, een zich ondergeschikt maken aan de bevelen van den legeraanvoerder.

Dat vereischt zelfverloochening, het is volkomen waar maar bestaat niet geheel de werkkiing van het Roode Kruis in arbeid voor en ten behoeve van anderen?

Het is immers waarheid, dat een taak, vrijwillig op de schouders genomen, uit krachte juist van haar vrijwilligheid stipt en trouw wordt vervuld, en het is niet minder waar, dat de man, die de met vrijen wil en uit devouement op zich genomen taak ten einde toe goed volbrengt, zijne goedkeuring, zijne belooning vindt in zijne conscientie.

Aan ons, M. Heeren afgevaardigden, de schoone taak, om deze wenschen en voornemens uit te spreken en over te brengen aan het Hoofd-comité, om te verzoeken, dat daartoe de noodige voorbereidingen worden getroffen!

Maar om uit den kring der bespiegeling te komen tot de praktijk, tot daden, is het noodig, dat de zaak flink worde aangepakt en dat er een plan worde ontworpen in overleg met de militaire autoriteiten, waaronder te verstaan zijn ook de geneeskundigen.

Zorgvuldige voorbereiding is er noodig en het schijnt thans het rechte tijdstip om de zaak ter hand te nemen.

Het is nog vrede om ons heen, als 't ware opgestapeld ligt het materiaal, produkt der ervaring in den Fransch-Duitschen oorlog; niet moeielijk komt het ons voor om uit het groot aantal geschriften bij onze Duitsche naburen vooral in het licht gegeven, winst te trekken.

Want het is gezegd o. a. bij gelegenheid van de eerste vergadering der Duitsche vereenigingen van het Roode Kruis te zamen met de Duitsche vrouwenvereenigingen in October 1871 te Neurenberg, door den afgevaardigde von Held, Hofraad en hoogleeraar in de rechten te Wurzburg — en zijne woorden zijn niet wedersproken: 1. dat de vrijwillige hulp zelfs bij de meest volmaakte inrichting van den militair-geneeskundigen dienst onontbeerlijk is; 2. dat zich in menige gewichtige omstandigheid heeft doen gevoelen een gemis aan voldoend overleg, aan behoorlijke samenwerking van vrijwillige hulp en militair-geneeskundigen dienst; 3. dat de nadeelen tastbaar waren, voortvloeiende uit het bestaan van een soort van georganiseerde macht (de vrijwillige hulp) in of nevens de armee; 4. dat in het algemeen de vereenigingen niet zoo voorbereid waren, toen de oorlog van 1870/71 uitbrak, als gewenscht en noodig is en als men mocht verwachten na de besluiten der konferentie te Berlijn.

De spreker eindigde zijne rede met voor te stellen. „die „freie Einordnung der freiwilligen Hilfe in die Bedürfnisse und „Anordnungen der Armee und die volle Unterordnung Ihrer „zur Operation mit der Armee bestimmten Kräfte unter die „militairische Organisation und Disciplin.”

Het was een Duitsch rechtsgeleerde, die aldus sprak, die van nabij den oorlog had gezien, die van bevoegde zijde inlichtingen had gevraagd en bekomen ten aanzien van de rol, die het Roode Kruis in 1870/71 heeft vervuld.

Andere sprekers in die bijeenkomst, dr. Brinkmann (Berlijn), dr. Kuby (Goellheim), dr. Hoffmann, Generaal-arts uit Carlsruhe, Hofraad Weber uit Darmstadt drongen mede aan op

eene aansluiting van de vrijwillige hulp met ziekenverplegers aan en onder den militair-geneeskundigen dienst.

Intusschen, zelfs in Duitschland, waar tot voorbereiding voor oorlog zoo vele zaken zoo uitnemend door het Roode Kruis werden geregeld en zelfs na de debatten in bovengenoemde bijeenkomsten, bleef het bij wenschen met betrekking tot het onderwerp in quaestie.

Het was de regeering, die de zaak ter hand nam en den last verstrekte tot samenstelling eener nieuwe organisatie voor den geneeskundigen dienst van het Duitsche rijk, in welke organisatie aan het Roode Kruis zijne bepaalde plaats wordt aangewezen.

De regeering erkende daarmede niet alleen wat de vrijwillige hulp goeds verricht heeft en nog verrichten kan, maar zij wees haar aan de rol, die zij in de toekomst zal hebben te vervullen. In verband tot dezen maatregel werd in de vergadering van het Centraal-Comité der Duitsche vereenigingen van het Roode Kruis, op 11 November 1873 te Berlijn op voorstel van den afgevaardigde uit het groothertogdom Baden besloten „zich voor te bereiden tot het opmaken van een plan voor de mobilisatie der vereenigingen, zoodra de verwachte nieuwe instructie voor den militair-geneeskundigen dienst van het Duitsche rijk zal zijn verschenen en daardoor de mogelijkheid is geboren, zich aan te sluiten aan en te regelen naar de organisatie van staatswege."

Langs dezen weg streeft onze Duitsche zustervereeniging naar het doel, dat ook wij beoogen met ons voorstel.

Hij voorzeker spiegelt zich zacht, die zich aan een ander spiegelt.

Bij eene opmerkzame beschouwing van wat het Roode Kruis in Duitschland noodig acht, niettegenstaande, ja ondanks zijne „Leistung" in den Fransch-Duitschen oorlog, drong zich de ernstige vraag op bij het bestuur van het Utrechtsche Comité, of wij niet ons voordeel behooren te doen met de

ondervinding, opgedaan door anderen. Wij wijzen nog op autoriteiten als miss Florence Nightingale en professor Theodor Billroth in den vreemde, op mannen als dr. Gori en dr. Post bij ons, die een raad geven, die niet mag worden in den wind geslagen.

Zoo doen wij dan met volle overtuiging het voorstel, dat hier aan de orde is gesteld.

Het is niet aan deze vergadering om plannen te maken en voorbeidingen te treffen: dat behoort te worden overgelaten aan het Hoofd-Comité, dat zelf bij monde van den heer onder-voorzitter, generaal van Meurs, heeft erkend, dat de jongste oorlog onze vereeniging onvoorbereid vond.

Wij durven er dus bij voorbaat wel rekening op maken dat het Hoofd-Comité, daartoe door deze vergadering aangezocht en daarenboven toegerust met al de middelen om zich te laten voorlichten, bereid zal worden bevonden aan onzen wensch gehoor te geven en:

a. voorbereidingen te treffen tot het opmaken van plannen voor de mobilisatie der vereeniging in overleg met de militaire autoriteiten, ten einde eene gewenschte en zegenrijke samenwerking mogelijk te maken tusschen den militair-geneeskundigen dienst en de vereeniging;

b. van die plannen voor zooveel oirbaar en mogelijk, in tijds mededeeling te doen aan de Comité's, opdat deze zich vooraf gereed maken tot de gewichtige taak, die hun eventueel zal worden opgedragen.

Dr. P. Templeman van der Hoeven.

Afgevaardigde van het Comité Utrecht, ter speciale vergadering van 15 October 1874.

Bijlage C.

1874—1875.

TWEEDE STUK

VAN DEN

CATALOGUS DER BIBLIOTHEEK

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ VAN HET ROODE KRUIS.

De navolgende boekwerken zijn bij vergissing onvermeld gebleven in het eerste stuk van den catalogus:

No.

27 Verbandplatz und Feldlazareth, Vorlesungen für angehende Militärärzte von Dr. F. Esmarch, mit 4 Tafeln und 48 Holzschnitten. Berlin 1868.

28 De vereenigingen tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, door Lodewijk Mulder, 15 November 1867. Overgedrukt uit het Jaarboekje voor de Kon. Mil. Akademie voor 1868. *Geschenk.*

687 Die Heidelberger Baracken enz. moest zijn 689.

853 Rechenschaftsbericht über 1873 moest zijn über 1872.

No.

875 Handelingen der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog. Uitgegeven van wege het Hoofd-Comité. Deel III 1874, 2 Ex. *Geschenk.*

No.

879 Het Roode Kruis op de wereldtentoonstelling te Weenen in 1873. Verslag aan het Hoofd-Comité der Nederlandsche Vereeniging, door Dr. M. W. C. Gori, met 9 platen en 14 houtsneefiguren. Amsterdam 1874. *Geschenk.*

883 Kriegs chirurgisches Vademecum von Dr. O. Heyfelder, Keiz. Russ. staatsraad. Petersburg 1874.

894 Officieller Ausstellungs-bericht herausgegeben durch die General-Direction der Wiener Weltausstellung. Militär-sanität und freiwillige Hilfe im Kriege. Gruppe XVI Section 3. Bericht von Dr. Mosetig von Moorhof, k k. Primararzt Wien 1874.

915 Studien über Krankenhäuser mit Anwendung der daraus gewonnenen Resultate auf das Programm und die Vorarbeiten des neuzuerbauenden Krankenhauses in Wiesbaden, von E. Plage Architekt, mit Fünf Blatt Zeichnungen und vielen Holzschnitten. Berlin 1873.

916 Badischer Landes-Hilfsverein. Zweiter Rechenschafts-Bericht über das Jahr 1873. *Geschenk.*

924 Florence S. Lees. Handbuch für Krankenpflegerinnen. Auf Wunsch Ihrer Majestät der Kaiserin-Königin von Deutschland nach der englischen Ausgabe in deutscher Sprache herausgegeben von Dr. Paul Schliep. Berlin 1874.

929 Besluiten van het Hoofd-Comité der Nederlandsche Roode Kruis Vereeniging op de voorstellen en wenschen gedaan in de op 16 September 1873 te 's Hage gehouden vergadering. 2 Ex. *Gesehenk.*

930 Verslag der verrigtingen van het Centraal-Comité in Nederlandsch-Indie, van de Nederlandsche Vereeniging onder het Roode Kruis van 1 Juni 1873 tot 1 Maart 1874, Batavia, 2 Ex. *Geschenk.*

935 Ueber den Transport der im Felde Verwundeten und Kranken von Prof. Dr. Th. Billroth und Prof. Dr.

No.

J. v. Mundy, nebst den Verhandlungen der im Sanitäts-Pavillon der Wiener Weltausstellung 1873 vom 6—9 October versammelten internationalen Privat-Confenz über Verbesserung der Pflege der im Felde Verwundeten und Kranken. Erste Abtheilung. Wien 1874.

937 Verzeichniss über die Hand-Bibliothek des Badischen Landes-Hilfsvereins, Frauenvereins und Männer-Hilfsvereins. Karlsruhe 1874, 2 Ex. *Geschenk.*

940 Verslag over den militair-geneeskundigen cursus bij het Kon. Saksisch Saniteits-Corps gedurende den winter 1873/74 te Dresden, door Dr. A. E. Post, 's Gravenhage 1874. *Geschenk.*

944 Het leven van den soldaat, voorlezingen over militaire gezondheidsleer, door M. W. C. Gori, Utrecht 1865.

945 De gezondheidsleer en hare toepassing in het dagelijksch leven, door C. J. van der Burcht van Lichtenbergh, Utrecht 1871.

947 Das Princip der Genfer Convention vom 22 August 1864, und der freiwilligen nationalen Hülfsorganisation für den Krieg. Studie von Dr. M. Schmidt-Ernsthausen, Berlin 1874.

953 Wet van 4 December 1872, tot voorziening tegen besmettelijke ziekten. Leiddraad voor allen die de wet toepassen en hare bepalingen naleven moeten, door Mr. H. W. Waardenburg, Tiel 1874.

964 Sammlung wissenschaftlicher Vorträge herausgegeben von Rudolf Virchow und Fr. v. Holtzendorff, Serie IX Heft 213. Die Armen- und Krankenpflege der geistlichen Ritter-Orden in früherer Zeit von Dr. A. Wernher, Berlin 1874.

966 Notulen der vergadering van afgevaardigden der Commités, met de Commissie van dagelijksch bestuur uit

No.

het Hoofd-Comité van het Roode Kruis, gehouden te 's Gravenhage 15 Oktober 1874. 2 Ex. *Geschenk.*

968 Anales de la Cruz Roja, obra escrita, ya en presencia de datos auténticos, ya sobre el teatro de muchos de los acontecimientos que en ella se relatan. Por S. G. Enrich. In afleveringen. Barcelona 1874, met platen. *Geschenk van het Hoofd-Comité.*

990 Het Roode Kruis, N°. 2 der populaire geschriften, uitgegeven door de Vereeniging tot verspreiding van kennis aangaande 's lands verdediging. *Geschenk.*

997 Prijscourant der nieuwste chemische, pharmaceutische, physische, medische, chirurgische apparaten en utensiliën van Marius en van Rossem te Rotterdam. Eerste deel, bevattende opgave der chemische, pharmaceutische en physische apparaten. Rotterdam 1874. *Geschenk.*

1000 Hülfsverein im Grossherzogthum Hessen für die Krankenpflege und Unterstützung der Soldaten im Felde. Wollen und Wirken des Hülfsvereins im Krieg und Frieden Rechenschaftsbericht über die Vereinsthätigkeit in den Jahren 1872—1874 erstattet durch den Vorsitzenden des Vereinsvorstandes Hofgerichtsrath A. Weber, Darmstadt 1874. *Geschenk.*

1012 Aperçu historique, statistique et clinique sur le service des ambulances et des hopitaux de la Société Française de secours aux blessés des armées de terre et de mer pendant la guerre de 1870/71, par le Dr. Chénu, inspecteur général, directeur des ambulances auxiliaires. Twee deelen, Paris 1874.

Verder de tijdschriften *Bulletin International* publié par le comité International à Genève. N°. 18—21.

La charité sur les champs de bataille, moniteur etc. sous le patronage de l'Association Belge. Jaar IX.

Kriegerheil, Organ der Deutschen Vereine etc. Jaar IX.

Eindelijk de jaarverslagen van de grootste Nederlandsche comité's, platen en teekeningen van barakken en van de Amalia-stichting, photographiën enz. en mededeelingen aangaande den arbeid van de Roode Kruis Vereeniging in Nederlandsch Indië.

Bijlage D.

REKENING EN VERANTWOORDING

VAN HET

GELDELIJK BEHEER VAN HET COMITÉ

over het tijdvak van 1 Jan. 1874 tot 31 December 1874.

ONTVANGST.

Contributiën, 1874	*f*	457.50
Opbrengst van brancards, voor transport van zieken	–	3.50
Van diversen, voor de gewonden in Atchin. .	–	373.75
	f	834.75

UITGAAF.

Nadeelig saldo der voorgaande rekening . . .	*f*	38.52 ½
Lokaalhuur en onkosten	–	17.46
Advertentiën	–	32.60
Drukloonen	–	123.40
Bodeloon en kleine onkosten	–	29.50
Herstel van goederen	–	0.40
Boekwerken	–	17.95
Uitkeering aan het Hoofd-Comité, 1874 . . .	–	113.12 ½
Remise aan id. voor Atchin	–	373.75
Diversen	–	50.75
	f	797.46

RECAPITULATIE.

Ontvangst	*f* 834.75
Uitgaaf.	– 797.46
Voordeelig saldo.	*f* 37.29

UTRECHT, den Maart 1875.

Voor het Bestuur van het Comité,

De Penningmeester,

J. A. H. BORRET.

Gezien en goedgekeurd in de Bestuurs- en Algemeene Vergaderingen van 9 April en 23 April 1875.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité.

J. W. SCHUBART,

Voorzitter.

Dr. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,

Secretaris.